

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 Oslo

Dato: 18.06.2019
Vår ref.: HEJ
Deres ref.:

Høring av fornyelsen av læreplaner i Kunnskapsløftet (LK20) og Kunnskapsløftet samisk (LK20S)

Finans Norge har sendt innspill direkte til de enkelte fagene, men i tillegg velger vi å sende våre kommentarer samlet i dette brevet.

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev der det står at (...) fagfornyelsen skal bidra til verdiløft for skolen. Det skal bli god sammenheng mellom formålsparagrafen, overordnet del og læreplaner for fag. Målet med fagfornyelsen er også å gjøre opplæringen mer relevant og gi elevene bedre muligheter for dybdelæring. Noen fag skal få en tydeligere praktisk dreining. Læreplanene skal bli gode verktøy for lærerne. (...)

Finans Norge synes dette er positivt og er glad for at det utkastet som nå foreligger henger bedre sammen med samfunnsutviklingen enn hva dagens læreplaner gjør.

Positivt med personlig økonomi

Finans Norge synes det er spesielt positivt at personlig økonomi har kommet inn i læreplanene, og i flere fag. Vi har lenge arbeidet for at elevene skal få mer systematisk opplæring i temaet som blir stadig viktigere, blant annet i forbindelse med digitaliseringen i samfunnet. Personlig økonomi er etter hvert blitt mer komplisert og får store konsekvenser for den enkelte dersom man ikke har grunnleggende kunnskap. Vi er derfor glad for at kunnskap i personlig økonomi trekkes frem som et viktig kunnskapsområde i de nye læreplanene.

Vi mener det er bra at personlig økonomi nå kommer inn i flere fag og i kompetansemålene på flere nivå i fagene; både i matematikk, samfunnsfag og samfunnskunnskap. I den forrige

skissen om læreplaner var personlig økonomi også konkretisert i et kompetansemål i faget utdanningsvalg, men det er tatt ut i den foreliggende versjonen. Det synes vi er beklagelig. I brevet fra Kunnskapsdepartementet står det at de tverrfaglige temaene skal integreres i kompetansemålene i de fagene der det er relevant. Temaet personlig økonomi som del av folkehelse og livsmestring er etter vår oppfatning i høy grad relevant for faget utdanningsvalg. Å inkludere et punkt om personlig økonomi i utdanningsvalg ville etter vår mening styrke faget og ha en god kobling til kompetansemål i matematikk og samfunnsfag. Et eksempel er å knytte betydningen av å ta bevisste valg til hvordan valgene kan påvirke ens personlige økonomi.

Vi mener det også er naturlig at livsmestring og personlig økonomi er med som del av det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring i faget mat og helse under punktet om å «planleggje måltid i kvardagen». Personlig økonomi bør etter vår mening også komme inn som del av et kompetansemål i dette faget. Temaet passer også inn i kompetansemålene til KRLE, fordi det er naturlig å knytte en del spørsmål om etikk til økonomi.

Ambisiøst og krevende

Etter vår mening er det et ambisiøst utkast som nå foreligger. Fagplanene skal gi rom for mer dybdelæring, noe som er positivt. Men når det samtidig er mange kompetansemål, og timetallet i fagene ikke skal økes, så kan det bli krevende å nå målene i praksis, og dette vil trolig begrense muligheten for dybdelæring.

Etter vår oppfatning vil forslaget måtte kreve mye gjennomtenkt bearbeiding fra lærer for å tilpasse målene til den enkelte aldersgruppe. Noen av kompetansemålene er dessuten vage, og det gir muligheter for at de kan bli store variasjoner i opplæringen, både mellom skolene og mellom lærerne.

Personlig økonomi er et eksempel på dette, i hovedsak står det at elevene skal lære om personlig økonomi, men lite om hva de konkret skal lære. Et eksempel er kompetansemålet i matematikk på 9.trinn der det står at målet for opplæringen er at eleven skal kunne (...) planleggje, utføre og presentere eit utforskande arbeid knytt til personleg økonomi (...)

Her synliggjøres det ikke hva den faglige kompetansen skal være, men kun hvordan man skal jobbe med temaet. Det ville være nyttig å beskrive hvilken fagkompetanse elevene skal tilegne seg innenfor personlig økonomi.

Siden personlig økonomi handler om livsmestring bør innholdet i kompetansemålet etter Finans Norges oppfatning rettes mot relevante problemstillinger i den enkeltes voksenliv,

som å lære å planlegge og styre dagligøkonomien, langsiktig planlegging, lære å se økonomiske konsekvenser av egne valg og risikoforståelse.

Tverrfaglige tema i flere fag

Om de tverrfaglige temaene står det i høringsbrevet fra Kunnskapsdepartementet at de skal integreres i de læreplanene der de er en sentral del av kompetansen i faget. De skal bidra til elevenes læring i hvert enkelt fag, og samtidig bidra til dybdelæring og en helhetlig forståelse av temaene.

Finans Norge mener det er veldig bra at personlig økonomi inkluderes i det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring i matematikk, og at det skal hjelpe dem til å ta ansvarlige livsvalg.

Finans Norge er også tilfreds med at personlig økonomi er spesifisert som del av det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring under samfunnsfag, og at (...) faget skal bidra til at elevene kan ta gode livsvalg og håndtere utfordringer knytte til (...) personleg økonomi (...)

Vi er også positive til at temaet er inkludert i det tverrfaglige temaet i samfunnskunnskap : (...) Refleksjon over og kompetanse om (...) personleg økonomi vil kunne styrkje respekten til elevene for seg sjølv og andre.(...), samt som en del av den grunnleggende ferdigheten *å kunne rekne* i faget (...) Elevene må og kunne rekne for å forvalte pengebruk og få oversikt over personleg økonomi (...)

Som vi har påpekt tidligere savner vi at personlig økonomi er en del av det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring i faget mat og helse. Etter vår mening har personlig økonomi betydning for kostholdet og dermed også helse. I faget mat og helse bør elevene lære å sette opp matbudsjett, prioritere og sammenligne volum/mengde og pris. Det er derfor naturlig å koble faget mat og helse til personlig økonomisk livsmestring når man flytter hjemmefra. Dette er livsmestring i praksis, og relevant og en praktisk måte å knytte sammen fagene matematikk og mat og helse.

Kompetansemål i enkelte fag

Nedenfor følger noen kommentarer til konkrete kompetansemål om personlig økonomi for de ulike klassetrinn.

Kompetansemål for samfunnsfag (1-10). Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- Etter 4. årstrinnet: (...) reflektere over sammenhengen mellom personleg økonomi og forbruk hos den enkelte (...)
- Etter 7. årstrinnet: (...) reflektere over korleis kommersiell påverknad av ulike slag kan verke inn på personleg økonomi (...)
- Etter 10. årstrinnet: (...) vurdere korleis inntekt og forbruk påverkar personleg økonomi og berekrafta til eit samfunn (...)

Kommentar: Finans Norge mener det er veldig bra at personlig økonomi er spesifisert i målene, og at kommersiell påvirkning kobles til identitetsutvikling og personlig økonomi.

Som del av temaet personlig økonomi mener vi det er viktig at elevene bevisstgjøres at livet blant annet handler om å forholde seg til fare og risiko, og at gode forsikringer kan hjelpe til å redusere de økonomiske konsekvensene hvis ulykken skulle være ute.

Vi foreslår følgende nytt kompetansemål etter 10.trinn, evt som del av det foreliggende forslaget til kompetansemål: (...) forstå forskjell på fare og risiko og redegjøre for hvordan man kan redusere risikoen for uhell og skader (...)

Kompetansemål samfunnskunnskap vgs: Mål for opplæringa er at eleven skal kunne (...) drøfte korleis personleg økonomi og organiseringa av arbeidslivet påverkar enkeltpersoner og høvet til grupper til å bli sjølvstendig (...)

Kommentar: Finans Norge mener dette målet er bra og knytter faget opp mot livsmestringskompetanse, men vi synes likevel at det forrige utkastet hadde en bedre spesifisering i siste ledd av kompetansemålet: (...) og reflektere over korleis økonomi påverkar høvet til å bli sjølvstendig i samfunns- og arbeidslivet i framtida (...)

Matematikk fellesfag, (1.-10.) ulike klassetrinn:

Kommentar: Kompetansemålene etter 2. og 3.trinn omhandler matematikk knyttet til hverdagssituasjoner, og det kan være relevant å knytte personlig økonomi til disse. Det mener vi er bra. Det gjør matematikken relevant. Etter 5.,7.,9. og 10.årstrinn er det satt opp helt konkrete kompetansemål som omhandler personlig økonomi. Dette er etter vår mening veldig positivt. Men som tidligere nevnt mener vi at kompetansemålet etter 9.årstrinn, der elevene skal jobbe med et utforskende arbeid, også burde inneholde et mål om hva den faglige kompetansen i personlig økonomi skal være, og ikke bare være knyttet til arbeidsmåte. Generelt savner vi et kompetansemål i matematikk om personlig økonomi som gjør elevene i stand til å gjøre renteberegninger, og forstå rentes rente.

Kompetansemål matematikk 1P: Mål for opplæringa er at eleven skal kunne (...) vurdere val knytte til økonomi og kunne reflektere over konsekvensar ved å ta opp lån og bruke kredittkort (...)

Kommentar: Vi er positive til at dette målet er endret til konsekvenser ved å ta opp lån og bruke kredittkort. Finans Norge mener likevel at opplæring i personlig økonomi ikke ensidig bør begrenses til opplæring i låneopptak. Personlig økonomi handler om mye mer enn dette, og vi mener at man også bør ta med spørsmål om sparing. Vi foreslår at kompetansemålet endres til (...) *vurdere val knytte til økonomi, kunne forstå behov for sparing og reflektere over konsekvensar ved å ta opp lån og bruke kredittkort (...)*

Utdanningsvalg

Kommentar: Finans Norge synes det er veldig positivt at elevene skal utvikle kompetanse i å håndtere overgangsfaser i livet og ferdigheter i å ta valg og forstå konsekvenser av valg. Vi mener likevel at personlig økonomi med fordel kunne vært konkretisert i omtalen av faget. Vi mener også at personlig økonomi må eksplisitt inn i et av kompetansemålene og foreslår følgende mål: (...) *Kunne gå fra idé til handling og valg og vurdere hvilke konsekvenser ulike valg har for fremtidig livssituasjon og personlig økonomi (...)*

Mat og helse

Kommentar: «Å kunne rekne» er av de grunnleggende ferdighetene i faget. Finans Norge mener at det også bør omhandle å planlegge og foreta matinnkjøp, samt å sette opp et matbudsjett. For å knytte digitale ferdigheter til faget foreslår Finans Norge følgende tillegg i kompetansemål etter 10. årstrinn: (...) *bruke digitale verktøy som grunnlag for å planlegge matinnkjøp og kunne sette opp matbudsjett (...)*

I tillegg foreslår vi at personlig økonomi inkluderes i den fagspesifikke omtalen av vurdering i fag etter 10. årstrinn (...) Elevane utviklar og viser kompetanse når dei lagar mat, bruker sansane til å vurdere mat og reflekterer rundt problemstillingar knytt til kosthald, forbrukarspørsmål, herunder personlig økonomi og kulturuttrykk knytt til mat og måltid (...).

Avslutningsvis vil vi understreke at vi synes det er veldig positivt at personlig økonomi får en sentral plass i de nye fagplanene. Vi mener dette vil bidra til å gjøre læreplanene mer relevante i forhold til samfunnsutviklingen og dermed de utfordringene som unge mennesker møter på veien til å bli selvstendige individer.

Finansnæringen har lang erfaring med å gi opplæring i personlig økonomi til barn og unge, og vi bidrar gjerne når de nye fagplanene skal gjennomføres.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Jan Erik Fåne

Direktør kommunikasjon og samfunn

(Sendt elektronisk)

